

การประเมินความต้องการจำเป็นและในแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
Needs Assessment of Leadership Development for Teachers in Schools
under Nakhon Phanom Primary Education Service Area Office 2

ทิพย์กัญญา ไชยปัญญา^{1,*}, วาโร เฟ่งสวัสดิ์² และอภิสิทธิ์ สมศรีสุข³

Tibkanya Chaipanha^{1,*}, Waro Phengsawat² and Apisit Somsrisuk³

^{12,3}หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{12,3}Master of Education Degree in Education Administration and Development

Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author's email: chillyemmyj@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

9 กรกฎาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

23 มกราคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

1 กุมภาพันธ์ 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นและในแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน และ 4) หาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 327 คน โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยด้านสภาพปัจจุบันมีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.36 ถึง 0.87 และค่าความเชื่อมั่น 0.98 ส่วนด้านสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.50 ถึง 0.87 และค่าความเชื่อมั่น 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำครู มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา (2) การพัฒนาหลักสูตร (3) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ (4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูโดย

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู พบว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำครู มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำครู, โรงเรียนประถมศึกษา, การประเมินความต้องการจำเป็น

ABSTRACT

This study aimed to assess and guidelines for leadership development for teachers in schools under Nakhon Phanom Primary Education Service Area Office 2. The objectives of this research were: 1) to study the components of teacher leadership in schools, 2) to study the present and expected conditions of teacher leadership in schools, 3) to assess the necessary needs for the development of teacher leadership in schools, and 4) to find guidelines for teacher leadership development in schools under the jurisdiction of the Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2. According to Krejcie and Morgan's table, the participants comprised 327, administrators and teachers in schools under Nakhon Phanom Primary Education Service Area Office 2 in the academic year 2022. They were selected by using multi-stage random sampling. The research instruments used in the study was the 5- point Likert scale questionnaires, in which the part of the current state indicated validity index ranged between 0.60-1.00, the discrimination power index ranged between 0.36-0.87 and the reliability value index at 0.98, whereas the part of the desirable state indicated validity index ranged between 0.60- 1.00, discrimination power index ranged between 0.50- 0.87 and reliability value index at 0.99. The collected data were analyzed for frequency, percentage, standard deviation, and PNI modification.

The findings were as follows. 1) The component of teacher leadership in school comprised four components, namely (1) Development participation, (2) Curriculum development, (3) Transformational Leadership, and (4) Self-development and others. 2) The current state of teacher leadership, overall, was at

the high level, whereas the desirable state was at the highest level. 3) The results of needs assessments of leadership development of teachers in school showed that Curriculum development was the highest need, followed by Transformational Leadership. 4) The guidelines for the leadership development of teachers consisted of two aspects, namely Curriculum development and Transformational Leadership.

Keywords: Leadership, Teacher Leadership, Primary school, A Needs Assessment

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาทุกประเทศทั่วโลกเริ่มและดำเนินการปรับและพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาใหม่เรียกว่า “การปฏิรูปการศึกษา” (Educational Reformation) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมีคุณภาพมาตรฐาน สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ระบบการศึกษานั้นประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญคือครู เนื่องจากครูเป็นบุคคลด่านหน้าและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (กนกอร สมปราชญ์, 2560) การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งสร้างทุนและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนประเทศ กระทรวงศึกษาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยให้ครูพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีทักษะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมนำความรู้ รักความเป็นไทย มีความสามารถก้าวไกลในระดับสากล (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นอีกปัจจัยที่เป็นกลไกที่สำคัญในการนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำเป็นลักษณะพิเศษที่สามารถสร้างอิทธิพลเหนือผู้อื่นได้ Drucker (1968) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ต้องอาศัยภาวะผู้นำ องค์กรจะต้องอาศัยองค์ความรู้ ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์และความรับผิดชอบของผู้นำจนก่อให้เกิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ นอกจากนี้ Avolio (1999) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำโดยพิจารณาผู้นำใน 3 ลักษณะ คือลักษณะของบุคคล (Leader as a Person) ลักษณะของกระบวนการ (Leader as a Process) และลักษณะผสมผสาน (As Some Aspects of Both) ซึ่งสอดคล้องกับ Overholser (1992) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบของครูว่า มีทักษะภาวะผู้นำ 6 ประการ คือ มีวิสัยทัศน์ ความมีจริยธรรมและความซื่อสัตย์ ทักษะด้านหลักสูตรและการสอน กลยุทธ์การเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน มีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการเพิ่มประสิทธิภาพของครู นอกจากนี้ พบว่า

ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพของครู การเพิ่มพลังอำนาจให้ครูมีภาวะผู้นำมากขึ้นทำให้ครูเห็นคุณค่าในตนเองและมีความพึงพอใจในงานมากขึ้น และยังพบอีกว่าความสามารถทางภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะโรงเรียนที่จะประสบความสำเร็จนั้นไม่ใช่เฉพาะผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้นที่จะต้องมีความรู้ ภาวะผู้นำ จะต้องพัฒนาครูในโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำอีกด้วย เป็นที่ยอมรับกันว่าคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Rowan, Correnti and Miller, 2002)

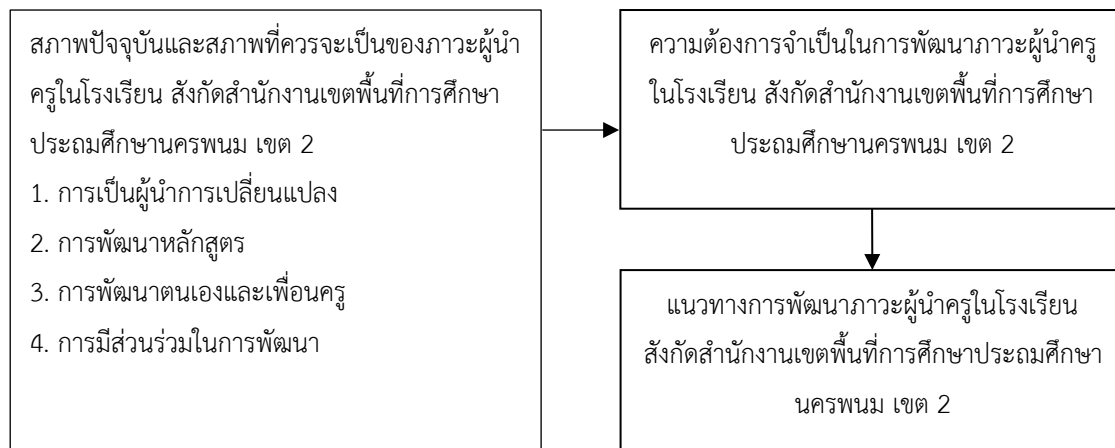
จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินความต้องการจำเป็นและหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพราะการจัดการเรียนรู้เป็นหน้าที่หลักที่สำคัญ ในวิชาชีพครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูผู้สอนให้มีภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องตามนโยบายแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตลอดจนพิจารณาถึงความยั่งยืนของการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2
3. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2
4. เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาและทบทวนแนวคิดทฤษฎี นำมาซึ่งตัวแปรและกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยและขอบเขตการวิจัย ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,352 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 181 คน ครู จำนวน 2,171 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 327 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 74 คน และครู 253 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน วาโร เฟิงส์วัสดี, 2551)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามชนิดสนองคู่ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามรูปแบบการตอบข้อมูลสองชุดหรือการตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในโรงเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู

วิธีรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อจัดทำหนังสือขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับโรงเรียน

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งและรับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนที่สามารถดำเนินการได้ และจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ผ่าน (Google Form) และสร้างแบบสอบถามเป็น QR Code เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสะดวกต่อการตอบแบบสอบถาม และการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 327 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลตอนที่ 1 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ข้อมูลตอนที่ 3 การวิเคราะห์ เพื่อหาดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มี 4 องค์ประกอบ ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา รายองค์ประกอบ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, $S.D. = 0.30$) รองลงมาด้านการพัฒนาหลักสูตร

ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, $S.D. = 0.37$) ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, $S.D. = 0.38$) และด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.50$) ตามลำดับ

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.63$) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุดพบว่า สภาพปัจจุบัน ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, $S.D. = 0.61$) รองลงมาเป็นด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, $S.D. = 0.62$) จากนั้นเป็นด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $S.D. = 0.62$) และสุดท้ายเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, $S.D. = 0.65$)

2.2 สภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, $S.D. = 0.46$) ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, $S.D. = 0.45$) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพที่ควรจะเป็นทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนทุกด้านมีความต้องการจำเป็นทุกหัวข้อ

3. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

เมื่อพิจารณาจากผลการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยสภาพปัจจุบันภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.63$) ส่วนสภาพที่ควรจะเป็น โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, $S.D. = 0.46$) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่าโดยภาพรวมของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีค่าเท่ากับ 0.104 หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีความต้องการจำเป็นในด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นลำดับแรก ($PNI_{modified} = 0.124$) รองลงมาคือ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($PNI_{modified} = 0.104$) ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ($PNI_{modified} = 0.097$) และด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ($PNI_{modified} = 0.092$)

เพราะฉะนั้น ด้านที่ต้องนำไปหาแนวทางพัฒนาคือด้านที่มีคะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าภาพรวม ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ คอยกระตุ้นให้ครูได้ใช้ความคิด ศักยภาพภายในตัวครู ในการเริ่มคิด เริ่มวางแผน ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้บริหารอาจเป็นผู้นำพาในการเป็นแบบอย่างให้แก่ครู เป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ จนกว่าครูคนนั้น ๆ จะสามารถพัฒนางานได้ด้วยตนเอง ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีความเป็นภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ ด้านวิชาการ เข้าใจหลักสูตร และมีการ PLC กับครูในโรงเรียน ผู้บริหารต้องกำหนดกรอบแนวทางในการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียน กำหนดโครงการ การวัดและประเมินผล จัดให้ครูศึกษาค้นคว้าข้อมูล และเข้าร่วมการอบรม สัมมนา ในด้านวิชาการและการบริหารหลักสูตร มีการวิเคราะห์หลักสูตร วางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ แล้วนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาการสอนเพื่อให้พัฒนาผู้เรียน มีการนิเทศภายใน จัดตารางการออกนิเทศการเรียนการสอนของครูร่วมกับหัวหน้าวิชาการ เพื่อเสนอแนวทาง และให้กำลังใจกับครูผู้สอน มีการวัดและประเมินผล มาวิเคราะห์และแก้ไขในเรื่องที่บกพร่องและผิดพลาด เพื่อการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน โรงเรียน และผู้ปกครองต่อไป

4.2 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจะต้องเปิดโอกาสให้ครูได้มีโอกาสในการเรียนรู้งานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ทั้งงานในความรับผิดชอบในหน้าที่และงานอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานในหน้าที่ มีความสามารถที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามา สามารถที่จะขอรับคำปรึกษา จากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญต่าง ๆ เพื่อนำมาแก้ไข พัฒนางานนั้น ๆ ได้โดยไม่ติดขัด เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความกล้า ในการที่จะคิดริเริ่ม และพัฒนางานต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ครูจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเรียนการสอน เช่น การใช้สื่อ นวัตกรรม เทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ เป็นต้น ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอโดยการเข้าอบรม สัมมนา ทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ ครูต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ในระหว่างครูในโรงเรียนเดียวกัน และครูที่อยู่ต่างโรงเรียน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ เพื่อมาพัฒนาตนเอง และนักเรียนอยู่เสมอ มีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการทศน์ใหม่ มีการกำกับ ควบคุม เพื่อมุ่งสัมฤทธิ์ผลให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ มีใจเปิดกว้างยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เข้ารับการอบรมสัมมนาจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่อยู่เสมอ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มองวิชาชีพของตนเองในเชิงบวกพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน และสรุปผลโดยการแจกแจงความถี่จากหลาย แหล่งข้อมูล โดยคัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความถี่ โดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 50 ขึ้นไป พบว่าองค์ประกอบ ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และ 4) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ต้องอาศัยภาวะผู้นำ การเพิ่มประสิทธิภาพของครูโดยการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การเพิ่มพลังอำนาจให้ครูมีภาวะผู้นำมากขึ้น ทำให้ครูเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความพึงพอใจในงานมากขึ้น อีกทั้งความสามารถทางภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิภาพผลของครูในสถานศึกษา เพราะโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้น ไม่ใช่เพราะผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้นที่จะต้องมีความรู้ภาวะผู้นำ จะต้องพัฒนาครูในโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำอีกด้วย โดยเฉพาะในการที่จะพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้นั้นครูจำเป็นต้องเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ต้องมีความรู้เท่าทันโลกปัจจุบัน สามารถพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ต้องพัฒนาตนเองและเพื่อนครูเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อที่จะปรับปรุงและแก้ไขผู้เรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้ทุกคนได้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำครู ประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) เป็นแบบอย่างทางการสอน 3) มีส่วนร่วมในการพัฒนา 4) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) การเป็นผู้นำการบริหารจัดการ 6) มุ่งความสำคัญที่นักเรียน สอดคล้องกับ จารุภัทร บุญส่ง (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำทางการสอน จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการเรียนรู้ 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการพัฒนา

นักเรียนและ 4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ กิตติพัฒน์ คำแพง (2557) ได้กล่าวว่างค์ประกอบภาวะผู้นำครูมีดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) การเป็นแบบอย่างทางการสอน 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า

2.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจาก ผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้ทำการประเมินสมรรถนะครู โดยระบุว่าสมรรถนะครู หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานซึ่งทำให้มีความโดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ สมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน จะเห็นได้ว่า สมรรถนะหลัก ครูจะต้องมีการพัฒนาตนเองและสมรรถนะประจำสายงาน ครูจะต้องมีภาวะผู้นำครูเป็นตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานการสอน ดังนั้น ครูจึงมีความจำเป็นต้องเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนต้องพัฒนาความเป็นผู้นำให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน และครูจะต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารนักเรียนที่ตนเองสอนหรือรับผิดชอบอยู่ ครูต้องมีส่วนร่วมและมีภาวะผู้นำในการตัดสินใจ นอกจากนี้ Lieberman and Miller (2004) กล่าวว่า ภาวะผู้นำครูทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน โรงเรียน ทั้งในด้านวัฒนธรรมการทำงาน และคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550) กล่าวว่า ในห้องเรียนครูต้องเป็นทั้งผู้สอนและผู้บริหาร เห็นได้จากการแสดงถึงบทบาทครูในการเป็นครูผู้นำ เช่น การเป็นพี่เลี้ยงให้กับครูใหม่ การเป็นผู้นำทีม ผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร ส่วน Goodson and Hargreaves (2005) กล่าวว่า ในยุคปัจจุบันภาระงานด้านการเรียนการสอนสลับซับซ้อนมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการปฏิบัติงานทางวิชาชีพที่มีมาตรฐานสูง วิชาชีพครูถือว่าเป็นวิชาชีพหลักเป็นตัวแทนหลักของการเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมฐานความรู้ ถ้าปราศจากครู หรือปราศจากความสามารถของครูแล้ว สภาพสังคมในอนาคตจะผิดรูปร่างไปจากปัจจุบันหรือกลายเป็น สังคมที่ไม่พึงประสงค์ เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและพัฒนาเยาวชนผู้ซึ่งเป็นอนาคตของชาติให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของการศึกษา

2.2 สภาพที่ควรจะเป็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพร กุลสานต์ (2557) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 4 องค์ประกอบ คือ 1.1) การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร 1.2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 1.3) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง 1.4) การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะ

ผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล

3) ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ หลังการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสามารถ พัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ สูงขึ้นได้

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมมีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.104 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.124 รองลงมาคือ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.104 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.097 และด้านการพัฒนาตนเองและ เพื่อนครู ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.092 ตามลำดับ เพราะฉะนั้นด้านที่ต้องนำไปหาแนวทางการพัฒนา คือ ($PNI_{modified}$) ที่มีคะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าภาพรวมในแต่ละด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร และ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

4. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีดังนี้

4.1 การพัฒนาหลักสูตร

4.1.1 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนด้านการพัฒนาหลักสูตร ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี ผู้บริหารจะต้องเป็น ผู้สร้างแรงบันดาลใจ คอยกระตุ้นให้ครูได้ใช้ศักยภาพภายในตัวครูในการเริ่มคิด เริ่มวางแผน ลงมือ ปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นแบบอย่างให้แก่ครู เป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนางาน มีการ PLC กับครูในโรงเรียน จัดให้ครูศึกษาค้นคว้าข้อมูลและเข้าร่วมการอบรมสัมมนาในด้าน วิชาการและการบริหารหลักสูตร มีการนิเทศภายใน ออกนิเทศการเรียนการสอนร่วมกับหัวหน้า วิชาการ เพื่อเสนอแนวทางและให้กำลังใจกับครูผู้สอน สอดคล้องกับฐิติมา ไชยมหา (2556) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก คือ ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา คือครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาที่มีพฤติกรรมต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชน มีการจัดการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่มีขั้นตอนที่ชัดเจน การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและท้องถิ่นให้ทราบถึงการใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้ หลักสูตรโดยวัดได้จาก 1) การวางแผนการพัฒนาหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรไปใช้ และ

3) การประเมินผลหลักสูตร และสอดคล้องกับเยาวชนลักษณะ สุตะโคตร (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานเทศบาล: กรณีสำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหาร ซึ่งดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน ฝึกปฏิบัติจริง การนิเทศ กำกับติดตาม สอดคล้องกับ Rebores and Walmsley (2008) มุ่งเน้นการพัฒนาผู้นำด้านต่อไปนี้ คือ ความก้าวหน้าส่วนตัว รูปแบบภาวะผู้นำ กลยุทธ์ อิทธิพล การจูงใจและการสื่อสารแบบชักจูงใจโน้มน้าว รูปแบบการพัฒนา มีดังนี้ คือ 1) การเข้าเรียนและอบรม 2) การเรียนเพิ่มเติมจากสถาบันอื่น 3) การประชุม 4) การประชุมปฏิบัติการ 5) การประชุมทีมงาน 6) การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ 7) การพัฒนาโดยการอ่านหนังสือให้เป็นมืออาชีพ 8) การประชุมของบุคลากร 9) กิจกรรมภาคสนาม 10) การเดินทางไปดูงาน 11) การอยู่ค่ายพักแรม 12) ประสบการณ์ทำงาน 13) การแลกเปลี่ยน 14) การค้นคว้าการวิจัย 15) การเขียน 16) การทำงานแบบมืออาชีพ 17) ประสบการณ์ 18) การเยี่ยมและการสาธิต 19) การทำงานในองค์กรและชุมชน

4.2 ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

4.2.1 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจะต้องเปิดโอกาสให้ครูได้มีโอกาสในการเรียนรู้งานภายในสถานศึกษาอย่างทั่วถึง ทั้งงานในหน้าที่และงานอื่น ๆ ครูต้องมีความสามารถที่จะเผชิญกับปัญหา และขอรับคำปรึกษาจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อนำมาแก้ไข พัฒนางาน มีความกล้าที่จะคิดริเริ่มและพัฒนางานด้วยตนเอง ต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน มีการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคนิคการสอนแบบใหม่ มีการพัฒนาตนเองโดยการเข้าอบรม สัมมนา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และนำมาพัฒนาตนเอง มีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการทศน์ใหม่ มีการกำกับ ควบคุม เพื่อมุ่งสัมฤทธิ์ผลให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประภาดา คนคล่อง (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : กรณีโรงเรียนอนุบาลคำชะอี พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนอนุบาลคำชะอี ดำเนินการ 7 โครงการ ดังต่อไปนี้ 1) โครงการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 2 กิจกรรม 2) โครงการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานประกอบด้วย 2 กิจกรรม 3) โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดประกอบด้วย 3 กิจกรรม 4) โครงการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย 2 กิจกรรม 5) โครงการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม 6) โครงการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารประกอบด้วย 2 กิจกรรม และ 7) โครงการวิจัยเพื่อพัฒนา การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยขอเสนอแนะปฏิบัติ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และ 4) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งครูสามารถใช้ภาวะผู้นำ ทั้ง 4 ด้าน ไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ควรนำผลการวิจัย ไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในสังกัด เช่น การจัดอบรมสัมมนา การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุม เพื่อพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำครูในโรงเรียน
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดกรอบแนวทางในการพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เช่น มีการวางแผน การดำเนินงาน การวัดและประเมินผลกิจกรรม การนิเทศภายใน และการมีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกับครูในโรงเรียน
4. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสร้างวัฒนธรรมการทำงานโดยเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมและเรียนรู้งานในหน้าที่และงานอื่น เป็นผู้นำในการคิด เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเอง โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น ให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ โครงการ กิจกรรม และกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดับภาค ระดับประเทศ เช่น ภาวะผู้นำครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาวะผู้นำครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาวะผู้นำครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นต้น เพื่อนำมาพัฒนาภาวะผู้นำครูในแต่ละระดับต่อไป
2. ควรศึกษาภาวะผู้นำครูด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และด้านการพัฒนาตนเอง และเพื่อนครู ในระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราษฎ. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). คลังพัฒนา.

- กษมา วรวรรณ ณ อยู่ยา. (2550). เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ พิธีเปิดการประชุมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้ได้รับรางวัล "ครูดีในดวงใจ". สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กิตติพัฒน์ คำแพง. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของครูกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31[วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ThaiLIS. <https://shorturl.asia/dQhUl>
- จารุภัทร บุญส่ง. (2556). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ[วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ThaiLIS. <https://shorturl.asia/SYIkA>
- จิตติมา ไชยมหา. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ[วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ThaiLIS. <https://shorturl.asia/vFHUI>
- ประภาดา คนคล่อง. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: กรณีโรงเรียนอนุบาลคำชะอี[วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. E-ThesisSNRU. <https://shorturl.asia/rZ2Jd>
- เยาวลักษณ์ สุตะโคตร. (2553). การพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานเทศบาล: กรณีสำนักงาน เทศบาลเมืองมุกดาหาร[วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ThaiLIS. <https://shorturl.asia/Db4nQ>
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิถีวิทยาการวิจัย. สุวีริยาสาส์น.
- ศิริพร กุลสานต์. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ[วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต] มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ThaiLIS. <https://shorturl.asia/FpBta>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือประเมินสมรรถนะ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- อารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ThaiLIS. <https://shorturl.asia/nPFaE>

- Avolio, B.J. (1999). *Full Leadership Development*. SAGE Publication.
- Drucker, P.E. (1968). Your Leadership is Unique. *Leadership*, 17(4), 54.
- Goodson, I. and Hargreaves, A. (2005). *Series editors' preface*. In
A. Harris ve D. Muijs. *Improving schools through teacher leadership*.
Open University Press.
- Lieberman, A. and Miller, L. (2004). *Teacher Leadership*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Overholser, J. (1992). *Socrates the in classroom*. College Teaching.
- Ronald W. Rebores and Angela L.E. Walmsley. (2008). *An Evidence-Based Approach to
The Practice of Educational Leadership*. Allyn and Bacon.
- Rowan, B., Correnti, R., and Miller, R., (2002). What large-scale, survey research tells
us about teacher effect on student achievement: insights from the prospects
study of elementary schools. *Teachers College Record*, 104(8), 1525-1567.